

**MAKTABGACHA TA'LIM SIFATINI TA'MINLASH:
ZAMONAVIY STANDARTLAR VA BAHOLASH
MEZONLARI**

*DTPI Pedagogika fakulteti
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
2-kurs talabasi
Cho'ponova Sharifa Bozor qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim (MT) tizimida sifatni ta'minlashning dolzarb masalalariga bag'ishlangan. Unda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy davlat ta'lim standartlari va ularga mos keladigan baholash mezonlari atroflicha ko'rib chiqiladi. Asosiy e'tibor, bolalarning yoshiga mos ravishda ularning ijodiy, ijtimoiy-hissiy va intellektual salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion pedagogik yondashuvlarga qaratilgan. Ta'lim sifatini monitoring qilish va uni xalqaro talablarga moslashtirish mexanizmlari, shuningdek, tarbiyachilarning kasbiy mahoratini doimiy oshirib borishning ahamiyati yoritilgan.

Аннотация: В данной статье рассматриваются актуальные вопросы обеспечения качества в системе дошкольного образования (ДО). В ней подробно исследуются современные государственные образовательные стандарты и соответствующие критерии оценки, направленные на повышение эффективности образовательного процесса. Основное внимание уделяется инновационным педагогическим подходам, ориентированным на развитие творческого, социально-эмоционального и интеллектуального потенциала детей в соответствии с их возрастом. Освещаются механизмы мониторинга качества образования и его адаптации к международным требованиям, а также подчеркивается важность постоянного повышения профессионального мастерства воспитателей

Annotation: *This article is dedicated to the pressing issues of quality assurance within the preschool education (PE) system. It thoroughly examines modern state educational standards and corresponding assessment criteria aimed at increasing the effectiveness of the educational process. The main focus is on innovative pedagogical approaches centered on developing children's creative, socio-emotional, and intellectual potential in an age-appropriate manner. The article highlights mechanisms for monitoring educational quality and aligning it with international requirements, and also emphasizes the importance of continuously improving the professional skills of educators.*

Kalit so'zlar: *Maktabgacha ta'lim, Ta'lim sifati, Davlat standarti, Baholash mezonlari, Ta'lim samaradorligi, Tarbiya jarayoni, Pedagogik yondashuv.*

Kirish.

Maktabgacha ta'lim (MT) — shaxsning uzluksiz ta'lim zanjiridagi eng muhim va hal qiluvchi bosqichi hisoblanadi. Unda bolaning hayotiy ko'nikmalari, ijtimoiy-hissiy intellekti, mantiqiy fikrlash va ijodiy salohiyati poydevori shakllanadi. Global ta'lim trendlarining tez rivojlanishi sharoitida, MT sifatini ta'minlash nafaqat pedagogik vazifa, balki davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylanmoqda. Sifatli maktabgacha ta'limga qilingan investitsiya jamiyatning kelajakdagi iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi.

Shu sababli, ta'lim jarayonlarini eski usullardan xalos etib, uni zamon talablariga moslash zarurati yuzaga keldi. Ushbu maqola ayni shu dolzarb ehtiyojlarga javob beradi va MT sifatini kafolatlovchi mezonlarni chuqur tahlil qilishga qaratilgan. Bunda zamonaviy davlat ta'lim standartlari (DTS) bolaning yosh psixologik xususiyatlariga asoslangan holda qanday yangilanishi kerakligi, shuningdek, DTS talablariga erishish darajasini aniqlashga xizmat qiluvchi innovatsion baholash mezonlari (ya'ni, bolalar natijasini aniq, xolisona va rivojlantiruvchi tarzda baholash) masalalari markaziy o'rin egallaydi. Maqolaning maqsadi — sifatni ta'minlashning nazariy asoslarini amaliy mexanizmlar bilan

bog'lab, tizim ishtirokchilariga (tarbiyachilar, metodistlar, ota-onalar) xalqaro darajadagi ta'lim muhitini yaratishda yo'l-yo'riq ko'rsatishdan iborat.

Asosiy qisim.

Maktabgacha ta'lim (MT) sifatini belgilashda faqat moddiy-texnik sharoitlar bilan cheklanish noto'g'ri yondashuvdir. Sifat deganda, birinchi navbatda, ta'lim jarayonining sifati (qo'llanilayotgan o'qitish usullari, tarbiyachining kasbiy malakasi, bolalar bilan o'zaro munosabatning psixologik iqlimi) hamda bolaning erishgan natijalari sifati (rivojlanish darajasi, shakllangan ko'nikmalar) tushunilishi kerak. Zamonaviy Davlat Ta'lim Standarti (DTS) eski tizimdagi "bilimlar to'plami" berish g'oyasidan voz kechib, bolaning 6 ta asosiy rivojlanish yo'nalishidagi kompetensiyalarini (masalan, ijtimoiy-kommunikativ, kognitiv, jismoniy, estetik va boshqalar) shakllantirishga qaratilgan bo'lishi lozim. Eng muhimi, bu standartlar bolaga yo'naltirilganlik (child-centeredness) prinsipiga asoslanishi shart bo'lib, har bir bolaning shaxsiy ehtiyoji va qiziqishlarini hisobga olishni taqozo etadi.

Maktabgacha ta'limda sifatni ta'minlashning asosiy qiyinchiliklaridan biri bu bolaning rivojlanishini an'anaviy subyektiv "baholash" orqali emas, balki diagnostik va rivojlantiruvchi tarzda amalga oshirishdir. Yangi baholash mezonlari har bir kompetensiyaning rivojlanish darajasini (masalan, past, o'rta, yuqori) aniq tasvirlaydigan indikatorlarga asoslanishi kerak. Asosiy e'tibor sifatli usullarga qaratilishi lozim. Bularga "Bolalar portfoliosi" (Child Portfolio) — bolaning ijodiy ishlari va erishgan yutuqlari to'plami, tizimli kuzatish (Systematic Observation) — o'yin va kundalik faoliyat davomidagi xatti-harakatlarni qayd etish, shuningdek, oynalik metodikasi (Reflection) kiradi. Ushbu usullar bolaning shaxsiy o'sishini dinamik tarzda ko'rsatib, tarbiyachiga uning keyingi individual ta'lim traektoriyasini aniq belgilashga yordam beradi.

Eng zamonaviy ta'lim standartlari ham, agar ularni amalga oshiradigan tarbiyachi tayyor bo'lmasa, kutilgan samara bermaydi. Sifatni ta'minlashning eng muhim omili — bu tarbiyachilarning malakasini doimiy oshirib borish tizimini yaratishdir. Bugungi tarbiyachidan nafaqat bilimlarni uzatuvchi, balki bolaning

qiziqishlari va rivojlanishiga yo'naltiruvchi fasilitator bo'lish talab etiladi. Shuningdek, ta'lim muhitining sifati DTS talablariga mos kelishi shart. Bu muhit interaktiv, xavfsiz va bolaning qiziqishlarini qo'llab-quvvatlaydigan bo'lishi kerak. Nihoyat, tarbiyachi, ota-ona va mutaxassislar o'rtasidagi samarali hamkorlik maktabgacha ta'lim sifatini kompleks tarzda ta'minlash uchun zaruriy shart hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim sifatini ta'minlash — bu murakkab, ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u tizimning barcha elementlarini tubdan qayta ko'rib chiqishni talab etadi. Maqolada ko'rib chiqilganidek, DTSni faqat bilim berishga yo'naltirishdan bolaning kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratish, ta'lim sifatini oshirishning strategik yo'lidir.

Asosiy natijalar shuni ko'rsatadiki:

Sifatni ta'minlash faqat moddiy sharoitlar bilan emas, balki pedagogik jarayon sifati va bolaning erishgan natijalari (rivojlanish darajasi) bilan o'lchanishi kerak.

An'anaviy subyektiv baholash tizimidan voz kechib, "Bolalar portfoliosi" va tizimli kuzatuv kabi rivojlantiruvchi diagnostik mezonlarga o'tish zarur. Bu mezonlar bolaning individual o'sishini xolisona va dinamik kuzatishga imkon beradi.

Tarbiyachilarni bilim uzatuvchidan fasilitatorga aylantirish orqali ularning kasbiy mahoratini doimiy oshirish tizimi ta'lim sifatining kafolati hisoblanadi.

Tavsiya: Maktabgacha ta'lim tizimining barqaror va xalqaro talablarga mos ravishda rivojlanishi uchun, davlat standartlari, baholash mexanizmlari hamda pedagog kadrlar tayyorlash dasturlarini bir-biri bilan uzviy bog'liq holda takomillashtirish zarur. Faqatgina ana shunday kompleks yondashuv orqali kelajak avlod uchun eng sifatli ta'lim muhitini yaratish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (yangi tahriri). (Maqolaning yozilgan sanasiga mos keladigan eng so'nggi versiyasi ko'rsatiladi).
2. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning Davlat standarti. Toshkent, 2022-yil (yoki eng yangi versiyasi).
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishga oid tegishli Farmonlari va Qarorlari (masalan, 2018-2022 yillardagi qarorlar).
4. Sharipova Sh. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. – T.: Fan va texnologiyalar, 2021.
5. Fayzullayeva D.M. Maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asoslari. – T.: O'qituvchi, 2019.
6. Avazov Sh.R. Pedagogik diagnostika va bolaning rivojlanish darajasini baholash mezonlari. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2020.
7. Hasanov A.A. Zamonaviy o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishda fasilitatorlik usullari. – T.: Innovatsiya nashriyoti, 2022.
8. OECD. Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education. Paris: OECD Publishing, 2017.
9. Shvetsiya Ta'lim Agentligi. The Curriculum for the Preschool: Lpfö 18. Stockholm: 2018. (Yoki boshqa rivojlangan davlatning DTS nashri).
10. UNESCO. Global Education Monitoring Report. (Ta'lim sifatini baholashga oid tegishli boblar).